

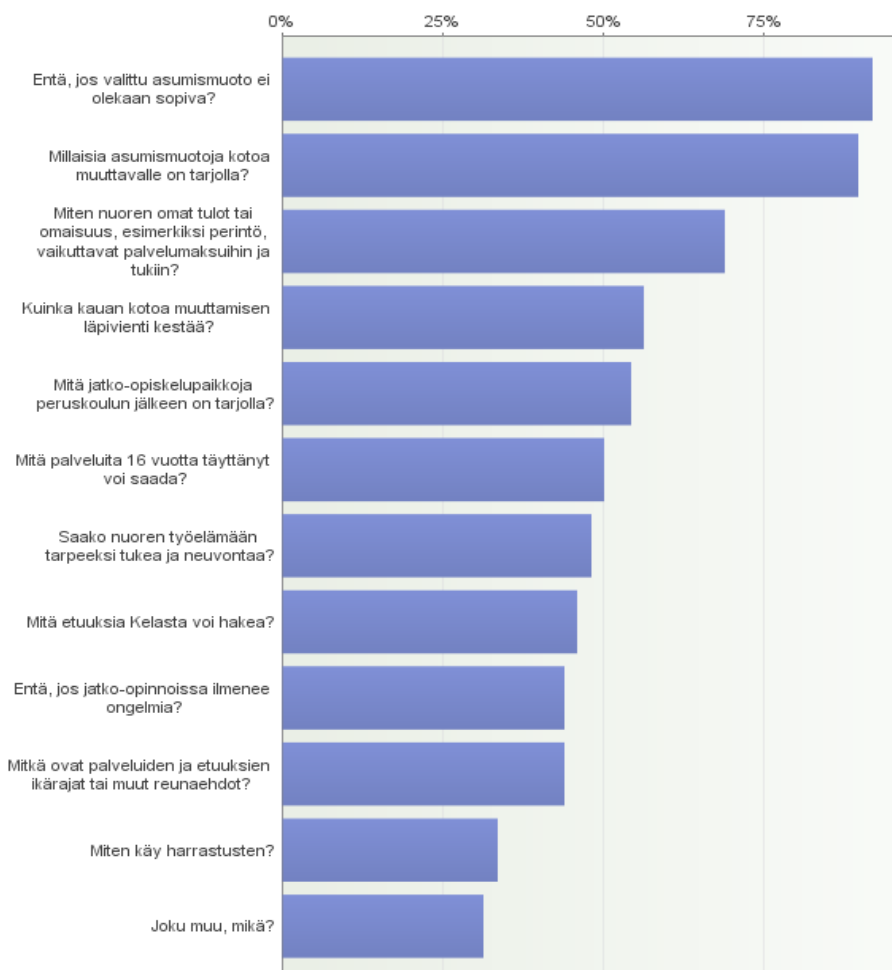
Verkkovertaistuelle on kysyntää - selvitimme tuen tarvetta ja verkkoauttamisen muotoja

Nuoruusvuodet ja itsenäistyminen ovat ainutlaatuisia tapahtumia ihmisen elämässä. Vaikka varttumisen tuoma muutos on omanlaisensa jokaisessa perheessä, on elämäntilanteissa myös paljon samaa. Keväällä 2017 kysyimme vertaistuen ja -avun tarpeesta perheiltä, joiden nuorella on kehitysvamma tai ymmärtämiseen tai oppimiseen liittyviä tuen tarpeita. Netissä olleeseen kyselyyn vastasi 48 henkilöä, joilla on perheessään 13-29-vuotias nuori tai jotka muuten osallistuvat nuoren itsenäistymiseen.

Kyselyn perusteella nuoren itsenäistyminen mietityttää perheitä paljon eikä kaksi kolmasosaa vastaajista valittavasti usko saavansa riittävästi vertaistukea ja neuvoja niitä tarvitessaan. Ei olekaan yllätys, että neljä viidestä vastaajasta olisi kiinnostunut ryhmämuotoisesta tai kahdenkeskisestä vertaistukikeskustelusta verkossa. Lisäksi selvitimme, mitä verkkovertaistuen- ja avun eri muotoja muut järjestöt ovat hyödyntäneet ja millaisia kokemuksia verkkovertaistuesta on saatu. Ilmeni, että verkkovertaistuki ja -apu ovat jo käytössä monilla erilaisilla järjestöillä. Kokemukset ovat olleet myönteisiä. Selvityksen ja kyselyn tulosten innoittamana haimme STEA:lta (ent. RAY) rahoitusta hankkeeseen, jossa kehitetään verkkoauttamisen ja -vertaistuen muotoja perheille, joiden perheenjäsenellä on kehitysvamma tai muita oppimiseen ja ymmärtämiseen liittyviä tuen tarpeita. Tuleva hanke aloitti työnsä maaliskuussa 2017 ja hanke jatkuu vuoden 2020 loppuun saakka.

Kysely nuorten perheille ja nuorten kanssa toimiville

Reilun viikon aikana huhti-toukokuun taitteessa itsenäistyvän nuoren vanhempien mielteitä koskevaan kyselyyn vastasi 48 henkilöä, joista lähes kaikki olivat itsenäistyvän nuoren huoltajia tai vanhempia. Vastauksien perusteella erilaiset vertaistuen muodot kiinnostavat ja enemmistö kertoo kaipaavansa lisää tukea ja neuvoja. Kolme neljästä vastaajasta olisi kiinnostunut osallistumaan verkkovertaistukiryhmän toimintaan ja melkein viidennes olisi valmis vetämään sellaista itse.

Suurta osaa vastaajista itsenäistymisen kysymykset mietityttivät paljon tai ainakin jonkin verran. Avovastauksissa korostui itsenäistymisen aaltoliike, jossa välillä jo järjestyneitä asioita joudutaan ottamaan uudelleen harkintaan. Joskus nuori muuttaa itsenäistymiskokeilun jälkeen takaisin kotiin. Palvelujärjestelmän epäkohdat, kuten kilpailutuk-

sen tuomat rajoitukset ja saatavilla olevien palveluiden huono laatu, ovat aiheuttaneet harmeja itsenäistymisvaiheeseen. Myös rahojen riittävyys ja riittävä tuki tulevalle muutokselle huolettavat perheitä.

Kysyttäessä siitä, mikä vanhempia ja nuoren elämään muuten osallistuvia eniten mietityttää, nousivat jatko-opinnot sekä asumisjärjestelyt ja tukimuodot selvästi esiin. Avovastauksissa erityisesti välimatka lapsuuden kodin ja uuden kodin välillä mietityttivät. Samaan elämänvaiheeseen (13-29-vuotta) osuva murrosikä, sekä seksuaalisuuden kehittyminen saivat mainintoja, kuten myös nuoren oman tahdon toteutuminen ja palveluiden joustamattomuus.

Toivotun vertaistuen muodoista tapaamiset nousivat suosituimmaksi vaihtoehdoksi. Tämä ei ole yllättävää, koska verkkovertaistuesta ei välttämättä ole vielä omakohtaista kokemusta. Erittäin myönteistä oli, että lähes neljä viidestä vastaajasta piti kahdenkeskistä tai ryhmämuotoista keskustelua verkossa hyvänä vaihtoehtona. Myös muita vertaistuen muotoja, kuten artikkeleita ja vertaisten kirjoittamia blogeja pidettiin kiinnostavina.

Tukea ja neuvoja toivotaan vertaisilta

Kysyimme erikseen, kuka vastaajan mielestä parhaiten osaisi neuvoa heitä ja keneltä he uskovat saavansa parhaiten tukea. Molemmissa kysymyksissä vastaajat nimesivät ykkösvaihtoehdoksi vastaavassa tilanteessa olleen tai olevan vanhemman, huoltajan tai läheisen. Toiseksi eniten kannatusta saivat sukulaiset ja ystävät. Kunnan sosiaali- tai terveystieteiden työntekijä yhdessä Kelan työntekijän kanssa mainittiin henkilönä, jolta viimeiseksi kysyttäisiin neuvoa tai odotetaan tukea. Muut vaihtoehdot, jotka saivat keskiverroksi kannatusta, olivat: koulun tai oppilaitoksen työntekijä, järjestöjen työntekijät. Avoimeen vastaukseen oli nimetty ohjaajia ja terapeutteja.

Minkälaista apua toivotaan?

Avoimessa kysymyksessä vastaajat saivat kertoa, millaista verkossa annettavaa vertaistukea heidän mielestään pitäisi olla tarjolla itsenäistyvien nuorten perheille. Tähän kysymykseen oli vastattu innokkaasti ja varsin valmiillakin ideoilla, jotka olivat sekä toimivia, että järjestettävissä.

Ehdotettuja muotoja

- chatit
- Facebook-ryhmät
- verkkoluennot
- yksinkertaiset ja selkeät vinkki/”huomio nämä asiat”-listat
- eri palveluiden ja palveluntuottajien vertailuja ja pisteytystä
- linkkejä hyödyllisiin materiaaleihin
- keskustelufoorumi jossa aiheittain jaotellut keskusteluketjut, kysymysvastauspalsta, (vastaajina ammattilainen tai vertainen)
- muut kuin Facebookin käyttöä edellyttävät ryhmät

Ehdotettuja sisältöjä

- ryhmässä olisi tietoa paikallisista asioista, esimerkiksi eri paikkakuntien palveluista koottu sivusto josta linkit palveluntuottajille + vertailuja + kokemuksia + esimerkkiasiakkaiden profiileja
- tietoa ja vinkkejä aikatauluista sekä miten hakemusten kanssa tulee toimia ja henkilökohtaista apua paperiasioissa
- ei pelkästään onnistumiskertomuksia vaan mitä vaikeuksia on ollut ja miten ne ovat ratkenneet, vertaistukea vaikeuksiin
- tietoa siitä mitä palveluita ja tukimuotoja on saatavilla, apua opiskelupaikan valintaan, tietoa sote-uudistuksen vaikutuksista
- tietoa seksuaalisuudesta

Muuta huomioitavaa

- luotettavat vastaajat
- matalan kynnyksen palvelu, verkkoavun/vertaistuen helppokäyttöisyys, ei liian pitkiä keskusteluketjuja
- tasapuolisuus, että kaikenlaiset keskustelijat eri maakunnista pääsevät ääneen
- ikänsä tai muun syyn vuoksi väliinpuutoajille ei koeta olevan nyt mitään tar-

Selvitys verkkovertaistuen muodoista

Verkkovertaistuen selvityksessä tutustuttiin käytössä oleviin verkkovertaistuen muotoihin. Verkkovertaistukea hyödyntäviltä järjestöiltä kysyttiin vinkkejä ja kokemuksia, joita voimme hyödyntää verkkovertaistukea kehittäessämme. Kävi ilmi, että verkkovertaistuki on käytössä monilla hyvin erilaisilla järjestöillä. Joidenkin järjestöjen toiminnan keskiössä on arjen tukeminen ja sairauden tai rajoitteen kanssa eläminen. Toiset järjestöt tarjoavat verkossa apua elämän äkillisiin kriiseihin ja vaikeuksiin. Verkkovertaistuen käyttäjiä on nuorista ikäihmisiin. Monet järjestöt ovat valinneet hyödyntää STEA:n rahoittamaa Tukinet-palvelua. Tukinet toimii osoitteessa www.tukinet.net ja se on käyttäjille sekä järjestöille maksuton. Tukinet ei itse tuota sisältöä, vaan järjestöt tuottavat vertaistuen ja -avun sivustolle.

Verkkovertaistuen sovelluksia ja alustoja kehitetään jatkuvasti sen mukaan, minkälainen tarjonta kokemusten perusteella tavoittaa käyttäjäryhmät parhaiten. Tällä hetkellä yleisesti käytössä ovat välittömästi interaktiiviset live-chatit, viiveellä interak-

tiiviset keskusteluryhmät sekä vertaisten kirjoittamat blogit ja asiantuntijoiden julkaisemat artikkelit. Suuri osa live-chateista toimii kirjoittamalla, mutta esimerkiksi Parkinson-liitto on hyödyntänyt sopeutumisvalmennusryhmissä myös videotapaamisia. Verkossa voi jakaa itseopiskelumateriaaleja sekä tehtäviä, jolloin erilaisten koulutusten täydentäminen tai järjestäminen netissä on mahdollista. Tukinetin hyödyntämisen lisäksi verkkovertaistuen mahdollistavia toimintoja ja ohjelmia voi upottaa omille nettisivuille, mutta niiden hankkiminen aiheuttaa kustannuksia.